

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΑ

Existimāvit ad se venīre hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit. Respondit ille se esse Orcum.

.....
Bello Latīno T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Rōmanōrum praefuit. Is cum aliquando castris abīret, edixit ut omnes pugnā abstinērent. Sed paulo post filius eius castra hostium praeterequītavit et a duce hostium his verbis proelio laccessītus est: [...].

.....
Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? Quamvis infesto et mināci animo perveneras, cur, cum in conspectu Rōma fuit, tibi non succurrit: «intra illa moenia domus ac penātes mei sunt, mater coniunx līberique»? Ergo ego nisi peperissem, Rōma non oppugnarētur; nisi filium habērem, lībera in līberā patriā mortua essem. Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futūra sum: at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των παραπάνω κειμένων.

Μονάδες 40

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ingentis	: το επίρρημα στον θετικό βαθμό
facie	: την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού
similem	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο ίδιο γένος στον υπερθετικό βαθμό
quem	: την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος
exercitui	: τη γενική του ενικού αριθμού
proelio	: την ίδια πτώση στον άλλον αριθμό
mināci	: την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος στον συγκριτικό βαθμό
illa	: τον ίδιο τύπο στον άλλον αριθμό

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

penātes	: τη γενική του πληθυντικού αριθμού
nihil	: τη δοτική του ενικού αριθμού
diu	: τον συγκριτικό βαθμό
miserrima	: την κλητική του ενικού αριθμού στο αρσενικό γένος στον θετικό βαθμό
hos	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος
mors	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού
servitus	: τη γενική του ενικού αριθμού

Μονάδες 15

B2α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

existimāvit	: το α΄ ενικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
venīre	: τη δοτική του γερουνδίου
aspexit	: το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
concēpit	: το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή
praefuit	: το απαρέμφατο ενεστώτα
abīret	: το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική του υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
abstinērent	: την αιτιατική ενικού της μετοχής του μέλλοντα στο θηλυκό γένος
habērem	: το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην άλλη φωνή
pati	: το απαρέμφατο του μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο)
possum	: το β΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα.

Μονάδες 10

B2β. **ingredienti**: να γράψετε το α΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής όλων των χρόνων (να λάβετε υπόψη το υποκείμενο, όπου είναι αναγκαίο).

Μονάδες 5

Γ1α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων: **magnitudinis, consul, aliquando, animo, miserrima.**

Μονάδες 5

Γ1β. «**Respondit ille se esse Orcum**»
«**Ego nihil iam pati possum**»

Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των απαρεμφάτων (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση τους (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ1γ. «**filius [...] a duce hostium his verbis proelio laccessītus est**»: να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

Μονάδες 3

Γ1δ. **natus**: να αναλύσετε τη μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 2).

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ingredienti: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισαγόμενη με τον σύνδεσμο *dum* (μονάδα 1).

Μονάδες 3

Γ2α. «*at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet*»: να εντοπίσετε τον υποθετικό λόγο (μονάδα 1), να αναγνωρίσετε το είδος του (μονάδα 1) και να τον μετατρέψετε ώστε να εκφράζει υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθόν (μονάδες 2) καθώς και υπόθεση δυνατή ή πιθανή για το παρόν και το μέλλον (μονάδες 2).

Μονάδες 6

Γ2β. «*nisi filium habērem, lībera in līberā patriā mortua essem*»: να μετατρέψετε τη δευτερεύουσα πρόταση στην αντίστοιχη μετοχή, πραγματοποιώντας τις αναγκαίες αλλαγές (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση της μετοχής (μονάδα 1).

Μονάδες 3

Γ2γ. Αφού καταγράψετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που υπάρχουν στα δύο πρώτα κείμενα (μονάδες 2), να αιτιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους (μονάδες 4).

Μονάδες 6

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Λατινικά 2017

Α1. Νομίζω ότι ερχόταν εἰς αὐτὸν ἀνδρῶνος τεραστίου μεγέθους καὶ βρωμίου προσώπου, ὁμοῖος με μορφή γεφυρῶ. Αὐτὸν μόλις ποίταζε ὁ Κάββιος, τὸν ἐπίαβε φόβος καὶ ἐπεθύμησε ν' αἰμαῖσθε τ' ὄνομαί του. Ἐυρίνος ἀπαίνηθε ὅτι (αὐτὸς) ἦταν ὁ Πλούτωνας.

• Ἐν τῷ λατινῷ πολέμῳ ὁ Τίτος Μάνλιος, ὁ ὕψιστος, καὶ ἀ-
γούμενος ἀπὸ ἀριστοκρατικῆς γενεῆς προΐετο γὰρ στρατῶν
τῶν Ρωμαίων. Αὐτὸς ὅταν κάποτε ἐφευγε ἀπὸ τοῦ στρα-
τοπέδου, διέταζε ὅλοι να ἀπέχων ἀπὸ τῆς μάχης. Ἀλλὰ
λίγα ἀργότερα ὁ γιος του πέρασε ἐπιτηδῶς μπροστὰ ἀπὸ
τοῦ στρατοπέδου τῶν ἐχθρῶν καὶ προσηύθηκε ὅτι μάχη ἀπὸ τοῦ ἀφχι-
στῶ τῶν ἐχθρῶν μ' αὐτὰ τὰ λόγια :

• Δε σοὶ ἤραβε ἡ ὄρχη μαθῶς εἰδέθαλλες ἐταῖορα τῆς
πατρίδας; Πάρεδο που εἶχες ἔρθε με ἐχθρῶν καὶ ἀπληκτικῶ
φρόνημα, γιὰν, ὅταν εἶδες τὴ Ρώμη, δε σοὶ πέρασε ἀπὸ το
μυαλό: « Μὲθα εἰς εὐμῖνα τὰ τεῖχη βρῖσκονται τὸ ἐπίτε (μῶ)
καὶ οἱ θεοὶ τοῦ ἐπιτοῦ μου (καὶ) ἡ μητέρα καὶ ἡ σύζυγος
καὶ τὰ παιδιὰ μου; » Ἐπομένως, ἐγὼ ἀν δὲν εἶχα γεννιῶτε,
ἡ Ρώμη δε θα πολιορροῦνταν. Ἀν δὲν εἶχα γιο, θα πείθακα
ἐλεῖσθε εἰς ἐλεῖσθε πατρίδα. ἐγὼ τίποτα ποτε δεν μπορῶ να παθεῖ,
αὔτε δε εἶμαι γιὰ ποτὶ παραπολύ δυστυχισμένη. Ἀντίθετα, αὐτοῦ, ἀν εἶνε
χίβεις, περιμένει εἴτε πρόωπος θάνατος, εἴτε μαυροχρῶν βυθισθῶν.

B 1.

ingentis: ingenter

facie: facies

similem: simillimo

quem: quae

exercitui: exercitus

proelio: proeliis

minaci: minaciora

illa: illud

penates: penetium

nihil: nulli rei

diu: diutius

miserrima: miser

hos: hac

mors: morte

semitus: servitutis

Βλ.α.

existimavit	: existimem
venire	: veniendo
aspexit	: aspice
concepit	: concipient
praefuit	: praeesse
abiret	: abivisset, abisset
abstinerent	: abstenturam
haberem	: habebuntur
pati	: passuram esse
possum	: possitis

Βλ.β. ingredienti

Εν.	ingrediamur
Πρτ.	ingrederemur
Μελ.	ingressuri simus
Ππρ.	ingressi simus
Υπρ.	ingressi essemus

- Γ 1 α. magnitudinis: γενική της ιδιότητας (μέγεθος) στο «homineu
 consul: παροίθετι στο «Titus Maenius»
 aliquando: επιρρηματική προσδιορισμός του χρόνου στο «abi'it
 animo: αφαιρετική του τρόπου στο «pervenenas»
 miserima: κατηγορούμενο από το «futura sum» στο
 ερωσύνθετο «ego»

- Γ 1 β. «Respondit ille se esse Orcum»: το υποκτι-
 μένο του «esse» είναι το «se», ταυτοπροσώπια.
 Βρίσκεται σε πύση διτατικής, γιατί το αναρτήματο είναι
 ειδικό και στη λατινική βρίσκεται μονοσύνθετο και δεν
 παρακλίνεται. (λατινισμός).

- « Ego nihil iam pati possum » : Το υποκείμενο του απαρέμφατου « pati » είναι το « Ego », ταυτοπροσωμία. Το υποκείμενο ενοπιτάει, γιατί το απαρέμφατο είναι γέλινο. (Ισχύει ό,τι και για αρχαία ελληνική).

Γ 2 γ.

« Filius a duce hostium his verbis proelio lacessitus est »

Τροπή σε παθητική σύνταξη:

- Dux hostium his verbis proelio filium lacessivit

Γ 2 δ. « natus » : qui natus erat

« ingredienti » : dum (tu) ingrederis

Γ2α.

Υπόθεση: Si pergis, Απόδοση: manet

Είδος: Ανοικτή υπόθεση στο παρόν.

Μετατροπές:

α) Υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθ.
Si perexisses - mansisset

β) Υπόθεση δυνατή ή πιθανή για το παρόν-μέλλον:
Si pergas - maneas

Γ2β. nisi filium haberem: Filium non habens [η μετοχή είναι σε ονομαστική, γιατί είναι συννημένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος (Ego)]

Γ2γ. Quem simul aspexit Cassius: Δευτερεύουσα ^{επιρρηματική} χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο «simul», γιατί εκφράζει το προτερόχρονο. Εμφέρεται με οριστική, γιατί ενδιαφέρει μόνο από χρονική άποψη. ^{Ειδικότερα} ^{εμφέρεται σε} ^{χρόνο} Παρακείμενος, γιατί ^{αναφέρεται} στο παρελθόν.

Cum aliquando castris abiret: Δευτερεύουσα ^{επιρρηματική} χρονική ^(*) πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό ή διηγηματικό «Cum». Εμφέρεται με υποτακτική, γιατί υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση μεταξύ κώριας και δευτερεύουσας. Δημιουργεί με το ρόλο του υποκειμενικού στοιχείου που υπάρχει στην υποτακτική. Η υποτακτική είναι χρόνου Παρατατικού γιατί εφ'εξής από ιστορικό χρόνο (edixit) και σε σχέση με κώρια πρόταση δηλώνει το σύγχρονο (στο παρόν).

(*) γιατί αναφέρεται σε διήγησι του παρελθόντος.